

Sygn. akt I PK 40/15

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa A. G.

przeciwko Uniwersytetowi [...] w Ł.

o przywrócenie do pracy, wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
odszkodowanie z tytułu naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 listopada 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 18 września 2014 r., sygn. akt VII Pa 222/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 18 września 2014 r., na skutek apelacji pozwanego Uniwersytetu [...] w Ł. od wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 17 kwietnia 2014 r. (mocą którego przywrócono powódkę A.G. do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach pracy i płacy, zasądzone od pozwanego na rzecz powódki kwotę 10.864,95 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy oraz kwotę 10.000 zł tytułem odszkodowania za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty i oddalono powództwo w pozostałym zakresie oraz nadano wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 3.621,65 zł), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że

zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 10.864,95 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie stosunku pracy, oddalając powództwo o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, oraz oddalił apelację w pozostałej części.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną pozwanego. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 30 § 4 k.p. i art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.) oraz art. 125 Prawa o szkolnictwie wyższym; 2/ art. 18^{3d} k.p. w związku z art. 18^{3b} k.p. w związku z art. 18^{3a} k.p. w związku z art. 136 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym. Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 k.p.c.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych oraz potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości, związane z koniecznością wypowiedzenia się: 1/ czy w przypadku naruszenia przez pracodawcę przepisów o wypowiedzaniu stosunku pracy nawiązanego z nauczycielem akademickim na podstawie mianowania na czas określony, nauczycielowi temu przysługuje wyłącznie roszczenie określone w art. 50 § 3 k.p., czy też roszczenia alternatywne wynikające z art. 45 § 1 k.p. ?; 2/ czy sąd powszechny jest władny zasądzić na rzecz pracownika odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu na podstawie art. 18^d k.p. w sytuacji, gdy powód nie tylko nie udowodnił, ale nawet nie wskazał żadnego zakazanego kryterium dyskryminacyjnego, jakie rzekomo pracodawca stosował względem jego osoby; 3/ który z pracodawców odpowiada za ewentualne naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu lub naruszenie zakazu niedyskryminacji w zatrudnieniu, jeżeli pracownika naukowego z jednym pracodawcą łączy stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania na stanowisku adiunkta, a z drugim pracodawcą łączy go stosunek pracy nawiązany na podstawie umowy o pracę na stanowisku lekarza, jeżeli przejawy naruszenia wyżej wymienionych zasad ujawniły się w trakcie pracy świadczonej tylko u jednego z nich, czy też może obaj pracodawcy odpowiadają solidarnie za stwierdzone uchybienia?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju juretryki i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością

orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Co się tyczy tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi

kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Nawiązując do pierwszego ze wskazywanych przez skarżącego zagadnień prawnych (a zarazem problemu dotyczącego przepisów, które - według skarżącego - wymagają dokonania wykładni z uwagi na wątpliwości, jakie budzą) wypada zauważyć, że Sąd Najwyższy rozstrzygnął podnoszoną w tym zagadnieniu kwestię w wyroku z dnia 18 lutego 2014 r. (III PK 62/13, OSNP 2015 nr 5, poz. 61) stwierdzając, iż nauczyciel akademicki mianowany na czas określony w przypadku wypowiedzenia mu stosunku pracy może dochodzić przywrócenia do pracy (art. 45 § 1 k.p.), jeżeli nie upłynął jeszcze okres oznaczony w akcie mianowania. Rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy powyższego problemu sprawia, że sformułowane przez autora skargi kasacyjnej zagadnienie prawne pozbawione jest przymiotu istotności. Budzi zdziwienie argumentacja skarżącego, który przyznając, że znany jest mu pogląd wyrażony w tymże orzeczeniu, jednocześnie sugeruje, iż „dotychczas Sąd Najwyższy nie zajął tak naprawdę (...) jednoznacznego stanowiska (...), bowiem za takowe nie może być uznane odosobnione stanowisko wyrażone w przywołanym powyżej wyroku wydanym w sprawie III PK 62/13”. Godzi się zatem podkreślić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z tą przesłanką przedsądu, jaką jest istotne zagadnienie prawne, następuje w sytuacji przedstawienia przez skarżącego problemu prawnego jeszcze nierozstrzygniętego przez judykaturę. Skoro poruszany w skardze kasacyjnej problem prawny został już rozstrzygnięty, to subiektywne wątpliwości skarżącego co do trafności zaprezentowanej przez Sąd Najwyższy wykładni przepisów nie uzasadniają wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Trudno też zgodzić się z tezą, jakoby stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 lutego 2014 r.,

II PK 62/13, było „odosobnione” z uwagi na to, że w przedmiotowej kwestii Sąd Najwyższy wypowiadał się jeden raz. Zagadnienie prawne zostaje bowiem rozstrzygnięte z momentem wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia w tym zakresie, a nie dopiero wtedy, gdy wykładnia przepisów zaprezentowana przez Sąd Najwyższy w jednym wyroku zostanie powielona w kolejnych.

Także drugie ze sformułowanych przez skarżącego istotnych zagadnień prawnych pozbawione jest przymiotu istotności. Wątpliwości, „czy sąd powszechny jest władny zasądzić na rzecz pracownika odszkodowanie za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu na podstawie art. 18^d k.p. w sytuacji, gdy powód nie tylko nie udowodnił, ale nawet nie wskazał żadnego zakazanego kryterium dyskryminacyjnego, jakie rzekomo pracodawca stosował względem jego osoby”, było już przedmiotem analizy Sądu Najwyższego, między innymi w wyroku z dnia 18 kwietnia 2012 r. (II PK 196/11, LEX nr 1297762), w którym stwierdzono, że jeśli pracownik zarzuca pracodawcy naruszenie przepisów dotyczących zakazu dyskryminacji i domaga się zastosowania przepisów o równym traktowaniu w zatrudnieniu, to powinien wskazać przyczynę, ze względu na którą dopuszczono się wobec niego aktu dyskryminacji, oraz okoliczności dowodzące nierównego traktowania z tej przyczyny. Podobne stanowisko prezentowane jest w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2007 r., II PK 180/06 (OSNP 2008 nr 3-4, poz. 36), z dnia 18 sierpnia 2009 r., I PK 28/09 (LEX nr 528155), czy z dnia 21 stycznia 2011 r., II PK 169/10 (LEX nr 1095824). W sporach, w których pracownik wywodzi swoje roszczenia z naruszenia wobec niego zakazu dyskryminacji, powinien przedstawić przed sądem fakty, z których można wyprowadzić domniemanie bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, a wówczas na pracodawcę przechodzi ciężar dowodu, że przy różnicowaniu sytuacji pracowników kierował się obiektywnymi przesłankami (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., II PK 33/05, LEX nr 184961; z dnia 9 czerwca 2006 r., III PK 30/06, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 160 oraz z dnia 22 lutego 2007 r., I PK 242/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 98).

Odnosnie trzeciego zagadnienia prawnego zawartego w pytaniu, „który z pracodawców odpowiada za ewentualne naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu lub naruszenie zakazu niedyskryminacji w zatrudnieniu, jeżeli

pracownika naukowego z jednym pracodawcą łączy stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania na stanowisku adiunkta, a z drugim pracodawcą łączy go stosunek pracy nawiązany na podstawie umowy o pracę na stanowisku lekarza, jeżeli przejawy naruszenia wyżej wymienionej zasad ujawniły się w trakcie pracy świadczonej tylko u jednego z nich, czy też może obaj pracodawcy odpowiadają solidarnie za stwierdzone uchybienia?” wypada stwierdzić, że podnoszone przez skarżącego wątpliwości można rozwiązać w drodze zwykłej interpretacji przepisu. W myśl bowiem art. 18^{3d} k.p. osoba, wobec której pracodawca naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, ma prawo do odszkodowania w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów. Interpretacja art. 18^{3d} k.p. powinna prowadzić do wniosku, że odszkodowanie to przysługuje od pracodawcy, który naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, a nie od innego podmiotu, z którym pracownik również pozostaje w stosunku pracy, ale który nie naruszył owej zasady. Zobowiązanie zaś jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej (art. 369 k.c.).

Reasumując: wobec niewykazania istnienia wskazanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.